

Istennek szentelt életek – A szerzetesek éve alkalmából

Tartalom

I. Bevezető.....	1
II. A szerzetesség fogalma, jellemzői, csoportosítása.....	1
III. Szerzetesek a világban.....	2
IV. Szerzetesek Magyarországon a rendszerváltozás előtt.....	3
V. Szerzetesek a mai Magyarországon.....	4
Jelentősebb szerzetesrendek Magyarországon.....	5
Források.....	6

„Ahol szerzetesek vannak, ott öröm van.”
(Ferenc pápa)

I. Bevezető

A II. vatikáni zsinatnak az egyházzól szóló, *Lumen gentium* kezdetű dogmatikai konstitúciója, valamint a szerzetesélet megújításáról szóló, *Perfectae caritatis* című határozat ötvenedik évfordulója alkalmából Ferenc pápa 2015-re meghirdette *A megszentelt élet évét*, másikként *A szerzetesek évét*. Ez 2014. november 30-án, advent első vasárnapján kezdődött, és Jézus templomban való bemutatásának ünnepén, 2016. február 2-án zárul. A szerzetesek évének magyarországi aktualitása is van: 25 éve teremtdött meg a rendek újjáalakulásának lehetősége, amikor is számos rend visszatért, vagy folytathatta működését az országban.

Egy átlagember számára titokzatos lehet a szerzetesek élete: minden napjaikról keveset tud, tevékenységüket misztikusnak tartja, netán olykor unalmasnak. Ugyanakkor olyan emblemikus személyiségek „fémjelzik” a magyarországi rendeket, mint például a Gulágot is megjárt Olofsson Placid atya bencés szerzetespap és tanár, vagy a ferences Böjte Csaba, akik élete a nem vallásos emberek számára is példaértékű.

A megszentelt élet minden formájának megvan a megfelelő életstílusa és sajátos apostoli elkötelezettsége, a sivatagtól a városig, a kolostori visszavonultságtól az apostolok küzdelmes életéig, a világból való elmeneküléstől a világ kultúráinak felöléléseig, az odafigyelő csendtől a kreatív társadalmi kommunikációig, a monasztikus helyhez kötöttségtől a mozgékony misszióig.¹

II. A szerzetesség fogalma, jellemzői, csoportosítása

Már a keresztény szerzetesség előtt megjelent – a pogány kultúrákban is – a világtól elvonult, bölcsességet kereső közösségi vagy magányos szervezett életforma. A szerzetesség legősibb változata a remeteség, a világtól való teljes elvonulás, a magányos imádkozás, a munka, a böjtölés, az önsanyargatás.

A *Magyar Katolikus Almanach* (1988) meghatározása szerint a szerzetesek fogalomtétellel vállalják az evangéliumi tanácsok, azaz a szegénység, a tisztaság, az engedelmesség követését. Ezt közösségben valósítják meg.

A szerzetesrendek elsődleges célja és feladata, hogy tagjaik Istennek szentelt életét védjék és előmozdítsák. A szerzetesrendek által vállalt külső feladatok, mint például az igehirdetés, a betegápolás vagy a tanítás nem gátolhatják az önmegszentelődést². A szerzetesrendek irányítását gyakran az ún. *exemptio* jellemzi: előjáróik nem közvetlenül a püspökök, hanem a szerzetesrend vezetői. A legfőbb előjárójuk viszont még ilyen esetben is a pápa. Legtöbbjüket római központból, a pápa által jóváhagyott szabályok szerint kormányozzák. A szerzetesrendek működését, irányítását, a tagok életét regula³ szabályozza. A monasztikus⁴ rendek szabályzatának alapja Szent Benedek regulája, a koldulórendeké Szent Ágoston szabályzata, vagy Szent Ferenc regulája. A rendbe lépők először próbaidőn esnek át, ezt követi a noviciátus.⁵ A fogadalom lehet egyszerű vagy ünnepélyes, meghatározott időre szóló vagy örök fogadalom. A tagok sok rend esetében új rendi nevet kapnak, ami kifejezi, hogy a rendbe lépéssel új életet kezdtek. A szerzetesek hármasságához egyes rendeknél negyedik is járul: a jezsuitáknál például a pápának való feltétel nélküli engedelmesség, az irgalmasoknál a betegápolás.

A jelenlegi katolikus egyházjog szerint mind pappá szentelt, mind világi hívó tagja lehet valamely megszentelt élet intézményének vagy apostoli élet társaságának. Az előbbieket általában szerzetesrendeknek nevezzük, de az egyházjog több különbséget is tesz közöttük. A megszentelt élet intézményei közé tartoznak a szabályozott kanonokok (premontreiek, ágostonosok), a monasztikusok (karthauziak, pálosok, bencések), a koldulórendek (ferencesek, domonkosok), a szabályozott papok (kamiliánusok, jezsuiták), a papi vagy laikus kongregációk (szaléziak, iskolatestvérek), valamint a világi intézmények is (amelyekben az Istennek szenteltség egybekapcsolódik a világban éléssel). Az apostoli élet társaságai szintén követhetik az evangéliumi tanácsokat, de nem fogadalommal, csak ígérettel kötelezik el magukat.

A szerzetesrendeket sokféle szempont szerint lehet csoportosítani. Mindenekelőtt a kereszténység főbb ágai alapján. A katolikus szerzetesrendek esetében alakultak ki nagy, nemzetközileg is elterjedt, egységes szabályokra épülő szerzetesrendek. Az ortodox kereszténységben a szerzetesség legfontosabb eleme a vallásos áhitat maradt, a társadalomban végzett munka nem került előtérbe. Ott nem alakultak ki nagy, több kolostorból álló rendek sem, mint nyugaton.

¹ A megszentelt életről tartott IX. püspöki szinódus üzenete. (Az üzenet 1994. október 27-én kelt. Magyar nyelvre Kővári Magdolna fordította a püspökkari titkárság megbízásából.)

² A szerzetesi élethivatás lényege a belső lelki élet tökéletesedése.

³ A rend alapítója által megalkotott vagy jóváhagyott, követői életét szabályozó és az egyház által jóváhagyott alapelvek.

⁴ Monasztikus rend: olyan szerzetesrend, amelynek apátságai, priorátusai önállóak, nincs központi szervezetük.

⁵ Az ünnepélyes, nyilvános fogadalomtételt megelőző idő, amikor a rendbe belépni kívánót bevezetik a kolostori életbe. A novicius/novicia már szoros köteleket teremt a renddel. A renhdában lakik, ismerkedik a szerzetesi élettel, rendi szabályzattal, tisztázza hivatását, motivációit, célkitűzéseit.

A szerzetesrendek más szempont szerint is két csoportba sorolhatók: koldulórendek (ferencesek, domonkosok, karmeliták, Ágoston-rend) és monasztikus rendek (bencések, ciszterciák, premontreiek, kamalduliak, baziliták). Ezen kívül létezik remete (ágostonos remeték, karthauziak, karmeliták, vilhelmiták, pálosok), kanonok- (ágostonos kanonokok, Szent Sír Kanonokrend, Antonita rend, Premontrei rend), lovag- és ispotályos (templomosok, Német Lovagrend, johanniták, lazaristák) rend is.

Megkülönböztetünk továbbá férfi- és női rendeket is. A női szerzetesi közösségek egy része szerzetesrend, más része ún. kongregáció. A nővérek (akiknek megnevezése a fogadalmak fokozatát tekintve sokféle) élhetnek szoros szerzetesi közösségben, klauzúrával rendelkező zárdában, klostromban, szerzetesi házban. Ekkor egységes szerzetesi ruhát viselnek, ami az adott rendre jellemző. A világi intézmények tagjai nem élnek szerzetesi közösségben. A legtöbb női szerzetesrend lelkiségét valamely férfirend szabja meg, vagy ahhoz igazodik. Többségük nem

pápai alapítású, hanem egyházmegyei jóváhagyással jött létre, így alapításuk is jóval egyszerűbb volt.

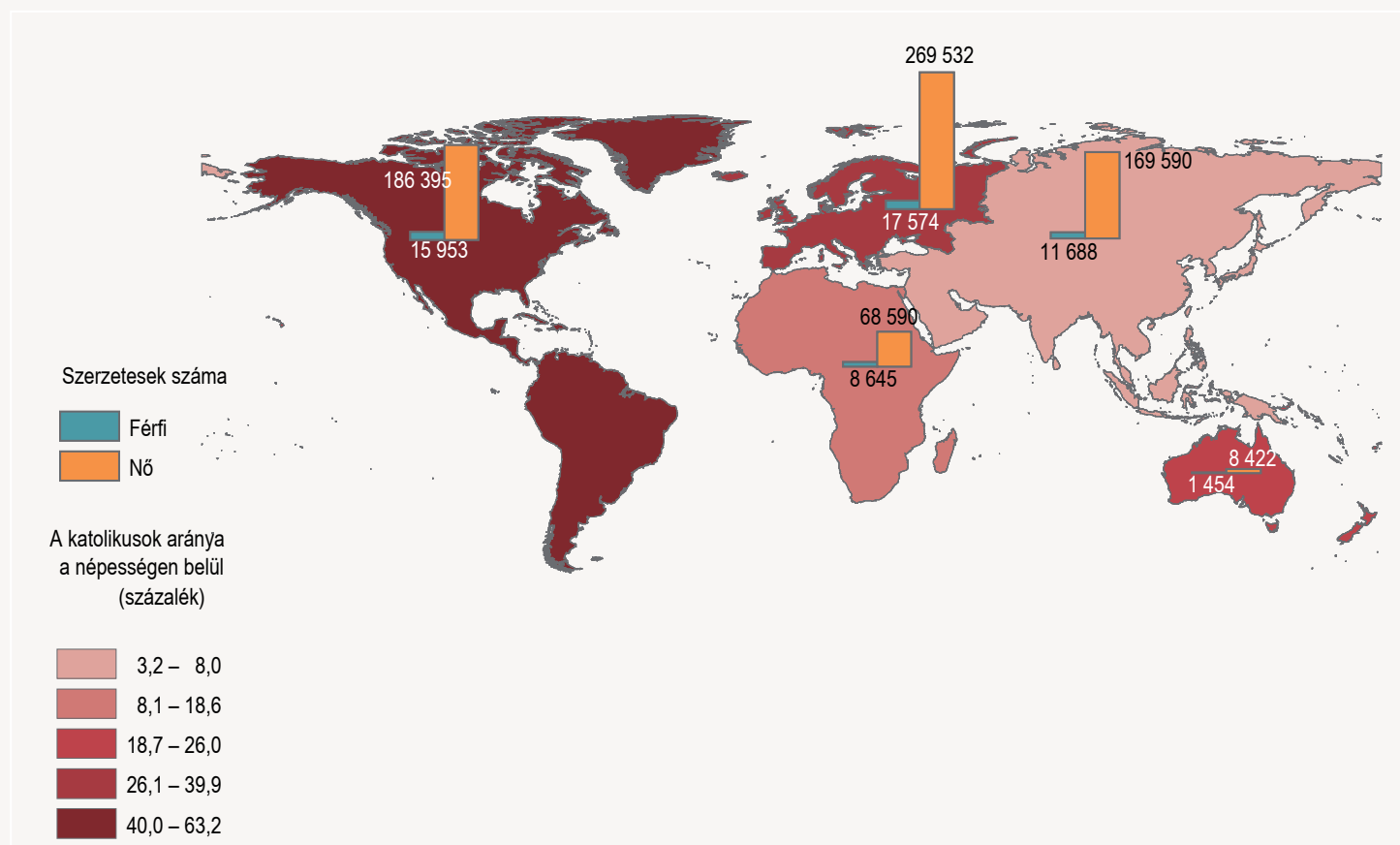
III. Szerzetesek a világban

A szerzetesrendeket országonként vagy régióként rendtartományokba szervezték, amelyeket a tartományfőnökség vezet. A tartományfőnökség – és így a rendtartomány – élén a tartományfőnök áll. Az egyszerű szerzetesek neve előtt *frater* (Fr.), vagyis „testvér” rövidítés áll. A felszentelt papok neve előtt „P.” áll, aminek jelentése *pater*, vagyis „atya”. A rendtartomány rendházakat, kolostorokat, plébániákat és különböző intézményeket működtethet. A monasztikus rendek nagyobb házait apátságoknak nevezik, élükön az apát áll, az egyéb tisztségek: prépost, perjel (prior).

A Vatikán statisztikai hivatala évente jelentet meg évkönyvet, amely tartalmazza a katolikus egyház legfontosabb adatait kontinensek szerinti bontásban.

1. ábra

A katolikus népesség aránya és a szerzetesek száma kontinensenként, 2012

Forrás: 2012. évi egyházi statisztikai évkönyv; saját szerkesztés.

1. tábla

Katolikus egyházi adatok

	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2012
Katolikus vallású népesség, millió fő	653,6	709,6	783,7	852,0	928,5	989,4	1 045	1 115	1 196	1 229
A világ népességének százalékában, %	18	17	18	18	18	17	17	17	18	17
Összes pap	419 728	404 783	413 600	403 480	403 173	404 750	405 178	406 411	412 236	414 313
Egyházmegyei papok	270 924	259 331	257 409	253 319	257 696	262 418	265 781	269 762	277 009	279 561
Szerzetesrendi papok	148 804	145 452	156 191	150 161	145 477	142 332	139 397	136 649	135 227	134 752
Szerzetesrendi apácák	1 004 304	968 526	960 991	917 432	882 111	837 961	801 185	760 529	721 935	705 529
Szerzetesrendi testvérek	79 408	70 388	73 090	65 208	62 526	59 515	55 057	54 708	54 665	55 314

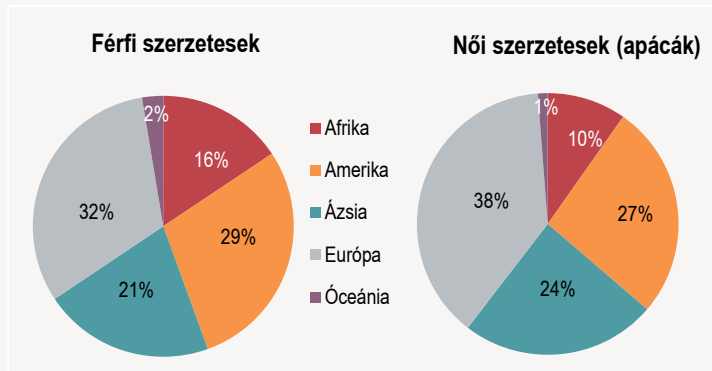
Forrás: cara.georgetown.edu, 2015 08.27.

A több mint 1,2 milliárdos katolikus vallású közösség elsősorban az afrikai és az ázsiai hívők gyarapodásának köszönhetően nőtt az utóbbi években. Miközben a papok száma összességében emelkedett az elmúlt időszakban, ezen belül csak az egyházmegyei papi hivatás lett népszerűbb, a szerzetességet évről évre kevesebb pap választja. A szerzetesrendi apácák száma is fokozatosan csökken.

A szerzetes papok száma az előző évekhez viszonyítva Afrikában és Ázsiában bővült, Amerikában, Európában és Óceániában visszaesett. A szerzetesek létszáma még napjainkban is Európában a legnagyobb: 2012-ben 17,6 ezer férfi és 270 ezer női rendtag élt a kontinensen.

2. ábra

A rendtagok kontinensek és nemek szerinti megoszlása, 2012

Forrás: Agenzia Fides (Vatikáni Hírügynökség), saját szerkesztés.

Ma a legnagyobb férfi szerzetesrend a Jézus Társasága (jezsuiták), világszerte közel 18 ezer tagot számlálnak, közülük több mint 12 ezer pap, másfélezer szerzetes testvér, a többi újonc, illetve tanuló rendtag. Jezsuiták több mint 120 országban élnek és dolgoznak. A Don Bosco nővérek – teljes nevükön a Segítő Szűz Mária Leányai Intézménye – a legnépesebb női szerzetesrend, a világon mintegy 14 ezren vannak és 94 országban tevékenykednek.

IV. Szerzetesek Magyarországon a rendszerváltozás előtt

Az első nyugati (katolikus) szerzetesek német és olasz földről jöttek. 972-ben Géza fejedelem és családja megkeresztelkedett, a keresztelést az első ténylegesen térítő Bruno, Sankt Gallen-i szerzetes végezte. Őt követte a térítők sorában Szent Adalbert. Itáliai származású szerzetesei vele együtt menekültek Magyarországra, 996-ban Pannonhalmán monostort építettek.

2. tábla

A szerzetesrendek állománya, 1913

	Férfi	Női
Szerzetesház	214	418
Összes személyzet	2 139	5 451
Ebből:		
tanít	646	2 848
lelkészkedik	549	–
betegét ápol	114	1 862
segítő testvér, agg, egyéb	387	741

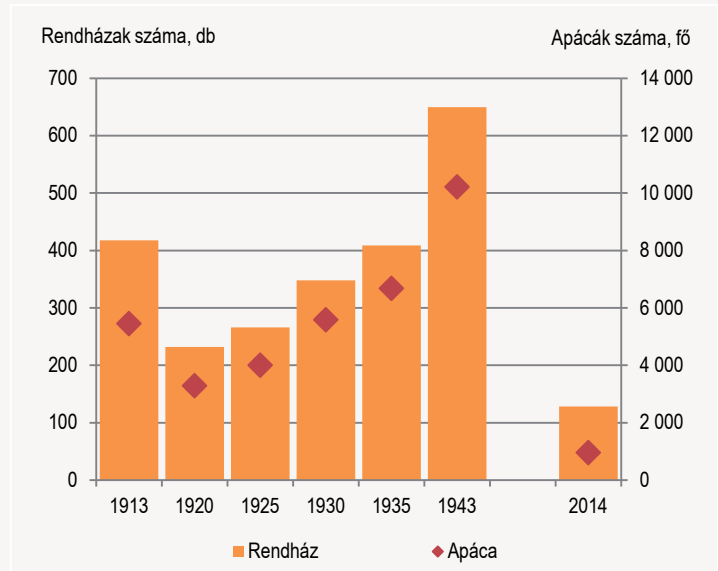
Forrás: Gergely Jenő: *A katolikus egyház története Magyarországon, 1919-1945.* Pannonica Kiadó, Budapest, 1992.

A magyarországi szerzetesek utolsó nagy korszaka az 1920-as évek elején kezdődött és 1950-ig tartott. Bár az ország területe harmadára csökkent, a szerzetesek száma a legtöbb rendben túlszárnyalta az 1919 előtti létszámot, és főként a női rendek növekedtek dinamikusán. A közkezdvelt apáca-rendek a századfordulón is szép számmal működtek Magyarországon,

hagyományos munkaterületük az oktatás-nevelés, betegápolás volt, de más területeken nem fejtettek ki nagyobb aktivitást. 1919 után viszont új hivatásokban jelentek meg (társadalmi, szociális, közélet stb.).

3. ábra

A rendházak és az apácák számának alakulása

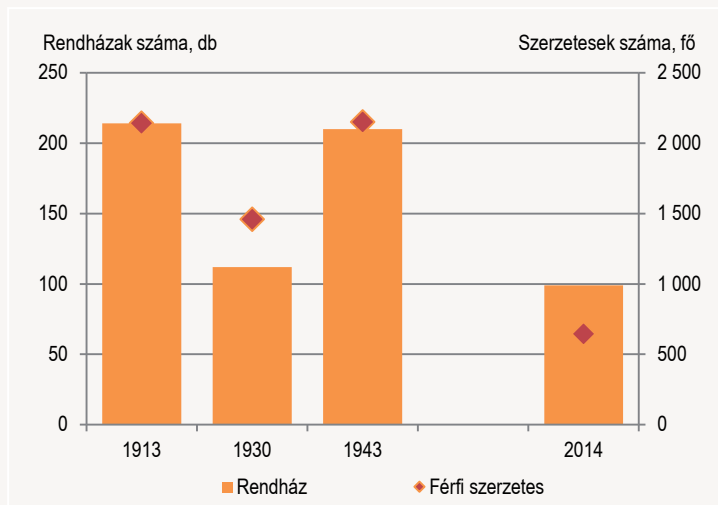

Forrás: Gergely Jenő: *A katolikus egyház története Magyarországon, 1919-1945.* Pannonica Kiadó, Budapest, 1992; szerzetes.hu; 2015. 08.27. saját szerkesztés.

A két világháború között óriási mértékben nőtt a szerzetesség jelentősége, majd 1945 után, a kommunista diktatúra egyházüldözése nyomán az egyházak szerepe visszaszorult, a katolikus szerzetesrendek közül 1950 és 1989 között csak három férfi- (bencés, ferences, piarista) és egy női (szegény iskolanővérek) rend működését engedélyezték. A férfi szerzetesekre vonatkozó 1930–1931-es és az 1943-as adatok összehasonlításából látszik, hogy bár a legtöbb rendnél a gyarapodás inkább belső fejlődés volt, ugyanakkor a premontreiek száma megduplázódott, a bencések mintegy 80-nal lettek többen, a ferencesek és a jezsuiták létszáma jelentősen nőtt, a fiatalabb rendek közül a szaléziak fejlődtek látványosan. Eközben a ciszterciak száma némileg csökkent, a domonkosok létszáma változatlan maradt.

4. ábra

A rendházak és a férfi szerzetesek számának alakulása

Forrás: Gergely Jenő: *A katolikus egyház története Magyarországon, 1919-1945.* Pannonica Kiadó, Budapest, 1992; saját szerkesztés.

A szerzetesrendek esetében átfogó adatsort a pontos létszámról az 1950-es felszámolás idejéből ismerünk, amikor a hatalom rendszerbe foglalta az érintetteket. Az Elnöki Tanács 1950/34. számú törvényerejű rendelete megvonta a szerzetesrendek működési engedélyét Magyarországon. Ez 23 férfi és 40 női szerzetesrendet érintett, ahol 2582 férfi és 8956 női szerzetes összesen 635 rendházban élt. Kivételt képezett 4 rend (bencések, piaristák, kapisztránus ferencesek, Szegény Iskolánövérék) 9 rendháza, mintegy 250 szerzetessel. Ők az egyház és az állam közötti megegyezésben engedélyezett 8 gimnázium ellátását végezheték.

A rendszerváltás után a meglévő szerzetesrendek szélesebb körben folytathatták tevékenységüket, a feloszlottak újra működhetek, nyíltan megélhették saját karizmáikat. 1990 elejére 58 női, illetve férfi szerzetesközösség szerveződött újjá, 2004-ben már 100 rendet illetve társulást tartottak nyilván, több mint 2500 taggal. 1990 után nagyarányú az újjáéledés, különösen az iskolákat, egészségügyi és szociális intézményeket működtető rendek esetében.

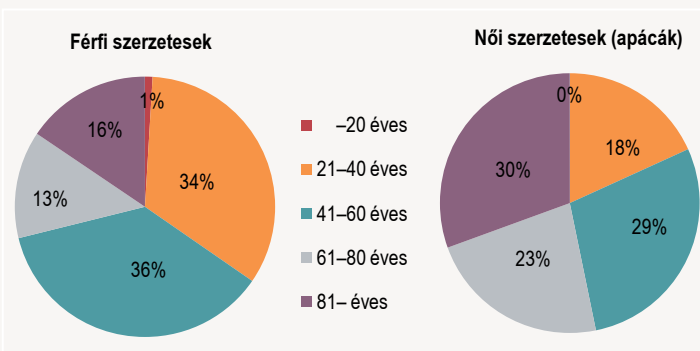
V. Szerzetesek a mai Magyarországon

2014. január 1-jén Magyarországon 102 szerzetesrend működött: 34 férfi-, 66 női és 2 vegyes rend. Rendházaik száma összesen 229 volt. A férfi és a női szerzetesek a hazai karitatív és szociális munkába, a lelkipásztorkodásba, a kulturális élet legkülönbözőbb területeibe egyre nagyobb számban és növekvő intenzitással kapcsolódnak be. 28 rend 71 oktatási intézményt tart fenn, 63%-át férfi-, 37%-át női rendek irányítják. A legtöbb (10) oktatási intézmény a Piarista Rend Magyar Tartománya alá tartozik. Magyarországon 28 egyetemi kollégiumot is működtet 18 rend (16 női, 11 férfi, 1 vegyes), legtöbbet (5) a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya. A betegek, idősek, gyermekek segítségét, ápolását 60 szociális intézményben 32 rend végzi. A szociális intézmények 68%-ban női, 32%-ban férfirendek fenntartása alá tartoznak.

A rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerint 2014. december 31-én hazánkban 1606⁶ szerzetes élt, hattizedük nő volt. A három legtöbb taggal rendelkező férfi szerzetesrend a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány és a Piarista Rend Magyar Tartománya. A női rendek/apostoli élet társaságai közül legnépesebbek a Szociális Testvérek Társasága, a Boldogasszony Iskolánövérék és a Jézus Szíve Társasága. A szerzetesek száma az 1943-as létszámnak mindössze 13%-a. Míg 1943-ban 13 szerzetes jutott tízezer lakosra, addig 2014-ben mindössze 2. A csökkenés a nők esetében volt számottevőbb: számuk 1943-hoz képest csaknem tizedére esett vissza. A férfi szerzetesek száma az 1943. évinek a háromtizedére fogyott. 1943–2014 között 631 rendházzal fogyatkoztak a közösségek, ezen belül is a női rendházak száma 80, a férfi rendházak száma 53%-kal.

5. ábra

A szerzetesek megoszlása korcsoport szerint, 2014. december 31.

Forrás: Szerzetes-elöljárók Irodája; saját szerkesztés.

⁶ A létszám tartalmazza a jelöltek, novíciák/novíciusok számát is.

⁷ Jelölt: a jelöltidő az első lépés a szerzetesi életben, átmeneti szakasz a világi és a szerzetesi életstílus között. Célja egyrészt, hogy a jelölt megismerje a szerzetesközösséget belülről, másrészt a rend is megismerje a jelöltet és felfedezze Isten akaratát a hivatását illetően.

⁸ Részlet Ferenc pápa a megszentelt élet évről kiadott leveléből.

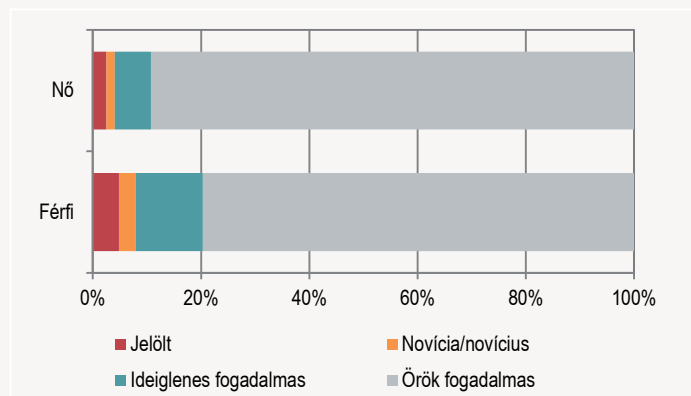
A szerzetesek 43%-a 60 éven felüli, 32%-uk 41–60 éves, 24%-uk 21–40 éves korcsoportba tartozik, 0,4%-uk 20 éves vagy fiatalabb. A női szerzetesek között a 60 éven felüliek hányada jelentősen meghaladja az átlagot és a hasonló korú férfi szerzetesek arányát is. A többi korcsoportban a férfiaknál magasabb a hányad.

A szerzetesek korösszetételét a teljes népességéhez viszonyítva a legszembetűnőbb különbség a legfiatalabbaknál, illetve a legidősebbeknél van, mind a férfiak, mind a nők esetében. A 20 évesnél fiatalabb szerzetesek hiánya nem meglepő, ugyanis a papi, szerzetesi hivatást ma már jellemzően nem érettségi, szakképzés után választják a fiatalok, hanem először világi pályára lépnek, és később kapnak egyházi kötelekbe meghívást. A 80 évesnél idősebb férfiak aránya a magyarországi férfi népességen belül 2,2%, a férfi szerzeteseknél ennek 7-szerese. Hasonlóan magas az idős apácák részesedése a női szerzetesek körében: míg a női össznépesség 4,9%-át adják a 80 év felettek, addig a női szerzeteseknél ennek 6-szorosát. A rendszerváltást követően újjászerveződő rendek már akkor sem fiatal tagjai mára idősekké váltak, az utánpótlás, különösen a nőknél nem megfelelő.

A fogadalmak fokozatát tekintve a szerzetesek 85%-a örökfogadalmas, 9,0%-a ideiglenes fogadalmas, 3,4%-uk jelölt,⁷ 2,2%-uk novícia/novícius. Az örökfogadalmasok aránya a nőknél, a többi fokozathoz tartozóké a férfiaknál nagyobb.

6. ábra

A szerzetesek megoszlása a fogadalmak fokozata szerint, 2014. december 31.

Forrás: Szerzetes-elöljárók Irodája; saját szerkesztés.

A szerzetesrendek tevékenysége nélkül a magyar művelődés történetét sem lehetne megírni. A középkor egész művészete a szerzetesek keze nyomát viseli. Az újkorban költők, tudósok, egyetemi tanárok és szociális reformerek kerültek ki a szerzetesek közül. Andrew Gordon (1712–1751) skót bencés szerzetes, fizikus az első elektrosztatikus motor feltalálója. James Cullen (1867–1933) ír jezsuita, matematikus publikálta először a róla elnevezett Cullen-számokat, illetve Cullen-primeket. Magyarországon – a teljesség igénye nélkül – kiemelkedő szerepet játszott Fráter György (1482–1551) a „fehér barát”, pálos szerzetes, katona, országos és erdélyi politikus, helytartó, bíboros, az Erdélyi Fejedelemség megszervezője; Virág Benedek (1754–1830) szintén pálos szerzetes, költő, a „magyar irodalom szent embere”; vagy Óveges József (1895–1979) piarista pap, fizikus, népszerű tanár és szakíró, a „fizika varázslója”.

Bővebben: <http://www.depositum.hu/tudosok.html>

A megszentelt élet évének üzenete

„Az egyháznak vonzónak kell lennie. Ébresszék fel a világot! Tanúskodjatok arról, hogy lehet másképp is cselekedni, lehet másképp is élni! Másfajta életmód is lehetséges ezen a világon. Az eszkatológiai látásmódról, Isten országának itt, ezen a földön megvalósított értékeiről beszélünk.”⁸

Jelentősebb szerzetesrendek Magyarországon:

Férfirendek

- **Bencések (Benedek-rend):** a rendet Nursiai Szent Benedek alapította, aki 480 körül előkelő szülők gyermekeként született a Nyugat-Római Birodalom területén. A középkori kolostoroknak azt a formáját honosították meg, amelyet aztán (kisebb-nagyobb módosításokkal) csaknem minden szerzetesrend átvett tőlük. A kolostorok fenntartásához nélkülözhetetlenek voltak a jelentős kiterjedésű földbirtokok, amelyek valódi mintagazdaságnak számítottak. Tudásukat a világi nagybirtokokon is hasznosították. A bencések nagy gondot fordítottak a karitatív tevékenységre, orvoslásra. Utóbbihoz szívesen használták a gyógynövényeket és azok kivonatait. Hazánkban Bakonybélben, Budapesten, Győrben, Pannonhalmán és Tihanyban található működő bencés rendházak. Pannonhalma épületegyüttesét, az "ezeréves főapátságot" az UNESCO 1996-ban a világörökség részének nyilvánította.
- **Ciszterciák:** 1098-ban a Molesme-i bencés apátságából elindult szerzetesek Szent Róbert, Szent Alberik és Harding Szent István vezetésével megalapították Cistercium (Cîteaux) monostorát. Életüket az egyszerűség és a szigorúság jellemezte. A ciszterci rend igyekezett a lehető legmesszebb letelepedni a lakott területektől: gyakran megközelíthetetlen helyeken építettek kolostorokat. A művelődés legkülönbözőbb ágaiban jeleskedtek. Legfőbb érdemük a gazdaságtan terén volt; továbbá érdemeket szereztek mint hírhirdetők (pl. Kelet-Poroszország germanizálása), illetve mint tanítók (Párizsban, Metzben, Toulouseban, Würzburgban, Oxfordban stb. voltak híres bölcészeti és teológiai intézeteik), mint zenészek és még inkább mint építészek is maradandót alkottak: fontos szerepük volt a gótikus stílusjegyek kialakításában. A szemléli tevékenység mellett fontosnak tartották a kétkézi munkát is. A közösség magyar központja a Zirci Apátság.
- **Premontrei kanonokrend:** Szent Ágoston reguláját követő rend, fehér kanonokok néven is ismert (öltözetük színe miatt). A rendet Szent Norbert 1120-ban alapította Prémontrében. Monostoraikat városokban vagy forgalmas helyek közelében építették. A szemlélődő életformát összekötötték a papi tevékenységgel. II. István hívására és segítségével 1130 táján érkeztek hazánkba. Magyarországon a rendszerváltás után két helyen telepedtek vissza: Csornán és Gödöllőn.
- **Domonkos- vagy dominikánus rend:** 1216-ban szentesített prédikáló- és koldulórend. A prédikálás meggyőző erejében hívó Szent Domonkos alapította Toulouse-ban. Első szabályzatuk szerint a domonkosok vagy dominikánusok nem rendelkeznek sem egyéni, sem közösségi vagyontárgyakkal, és koldulással tartják fenn magukat. Tevékenységük és hivatásuk a keresztény hit védelme és terjesztése, amit oktatással, igehirdetéssel és prédikálással érnek el. Jelenleg az 1989 után újjászülött magyar domonkos rendtartományt három ház (Szentendre, Sopron, Debrecen) alkotja.
- **Ferencesek:** Assisi Szent Ferenc rendjének három nagy ága van: az elsőhöz tartozik a Kisebb Testvérek Rendje, a minoriták és a kapucinusok, a másodikhoz a Szent Klára nyomán kialakult klarisszák, a harmadik a Ferences Világi Rend. 1229-ben telepedtek meg hazánkban. A ferenceseket az uralkodók is támogatták. Elsősorban lelkipásztori, de karitatív tevékenységet is folytattak. Céljuk az apostoloknak adott krisztusi útmutatás szerinti élet volt, ennek érdekében szegénységi fogadalmat tettek, és vállalták, hogy életüket Isten szolgálatának rendelik alá. A ferences jelenlét ma országosan mintegy ötven helyszínen valósul meg. Jelentős részt vállalnak a felnövekvő nemzedékek nevelésében, oktatásában, a kulturális örökség megismertetésében és megőrzésében. Rendszeresen segítenek szegényeket, betegeket, időseket, fogyatékkal élőket, rászoruló családokat, munkanélkülieket, hajléktalanokat.
- **Pálosok:** a 13. században a meglévő, idegenből jött rendek mellé egy teljesen új szerveződött, az egyetlen középkori magyar alapítású szerzetesrend, Thébai Remete Szent Pál remetéinek rendje. A 14. század közepétől vegyes életmódra tértek át: felhagytak a remeteélettel, és bekapcsolódtak a lelkipásztori és a tudományos munkába is. A magyarságtudat mindig jellemzője volt a rendnek. A remetéség hár-

mas jellege rányomja bélyegét: az imádság, a magány és a vezeklés szeretete. A rend életében központi helyen áll a Mária-tisztelet. Magyarországi központja Pécsen található.

- **Jézus Társasága (jezsuita rend):** a ferencesek mellett az újkor legdinamikusabb rendje. A baszk származású nemes Loyolai Szent Ignác alapította a 15. század derekán. A három örök fogadalomhoz társul a jezsuiták sajátosság negyedik fogadalmá is, miszerint a pápa szolgálataiba ajánlják magukat. A lelkiigyakorlatos munka szívét képezi minden tevékenységünknek. Az oktatás és a nevelés nagyon hangsúlyos a rend múltjában és jelenében is, minden negyedik jezsuita ma is az oktatás területén tevékenykedik. A jezsuita rend működteti a világ legnagyobb oktatási hálózatát, amelyben óvodától egyetemig mindenféle iskolatípus megtalálható. Magyarországon is van középiskolájuk, kollégiumuk és szakkollégiumuk.
- **Piaristák:** Kalazanci Szent József (1556–1648), egy Rómába került spanyol pap alapította, aki 1597-től kezdve munkatársaival "kegyes", azaz ingyenes és vallásos iskolákat működtetett a városban. A piaristák ma is a gyermekeknek és a fiataloknak, különösen a szegényeknek hirdetik nevelés által az evangéliumot, a hit és a műveltség közötti egység megteremtése révén. Az 1989. évi fordulat óta négy piarista iskola nyílt meg újra: Nagykanizsán, Mosonmagyaróváron, Vácott és Szegeden. Ezen kívül a rendtartomány Gödön szakiskolát, gimnáziumot és kollégiumot, Sátoraljaújhelyen diákotthont, Szegeden egyetemi szakkollégiumot tart fenn.
- **Don Bosco Szalézi Társasága:** a közösség hivatása az ifjúság oktatása és nevelése. Az alapító Bosco Szent János fiatal papként találkozott Torino utcáin a szegény, iskolázatlan, remény és cél nélkül kóborló fiatalokkal. Hosszas küzdelmek és áldozatok árán otthont, tanulási lehetőséget és munkát adott nekik, így segítette őket a társadalomba való beilleszkedésre. A szalézi küldetés azóta is aktuális, célja a fiatalok nevelése és evangelizálása. Az ország több pontján működik rendházuk, iskolájuk, kollégiumuk.

Női rendek

- **Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek:** a rendet 1872-ben Don Bosco és Mária Dominika Mazzarello alapította észak Olaszországban. A közösség a Szalézi Család élő tagja, a történelemben különböző formákban valósította meg Don Bosco lelkületét és küldetését, kifejezve ennek örök újdonságát. A nevelés számos eszközt igénybe vesz: az óvodától az egyetemig minden iskola típusban tanítanak nővérek, oratóriumokat és ifjúsági központokat tartanak fenn. A szabadidő hasznos eltöltésére különböző egyesületeket, sport-, kulturális, turistaprogramokat szerveznek. Fiatalok számára könyveket, folyóiratokat írnak és adnak ki, a katekézisben felhasználható segédeszközök tárárt (írott, képes, audiovizuális) szüntelenül gyarapítják. A missziókban egészségügyi, szociális és karitatív tevékenységet is folytatnak. A közösség magyar központja Budapesten található (Don Bosco Ház).
- **Szociális Testvérek Társasága:** Slachta Margit alapította 1923-ban Budapesten. Tagjai radikális evangéliumi életre törekednek, részt vesznek az egyház szociális küldetésében, a szeretet, az igazságosság, a béke eszközei, a remény hordozói, a szegények és az elnyomottak szolgálati kívánnak lenni. A Szociális Testvérek Társasága az egyházjog szerint "apostoli élet társasága". Ez a forma rugalmasságot biztosít a testvéreknek hivatásuk betöltésében a legkülönbözőbb körülmények között, korszerű életstílusban. (A rugalmasságot öltözködésük is jelzi: viselhetnek szürke kosztümöt, vagy élhetnek jeltelenül is az emberek között.) A belső testvérek kis, 3–5 fős közösségekben élnek, lakásokban, családi házakban. Közösségeiket benedeki szellemben vett családiaság jellemzi. Jelen vannak Budapesten, Szombathelyen, Jákon, Kőszegen, Zsirán, Csobánkán, Tiszafüreden, Pannonhalmán, Győrben, Veszprémben, Kislángon, Szegváron, Kiskunmajsán.
- **Boldogasszony Iskolanővérek (korábbi nevük: Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek Kongregációja):** a közösség hivatása: tanítás, nevelés. A rend alapítója Boldog Gerhardinger Karolina, szerze-

teszi nevén Jézusról nevezett Mária Terézia. Nevelőként elsődleges fontosságúnak tartják a jó példát, és a rájuk bízottak emberi értékeinek minél teljesebb kibontakoztatására törekednek. A szegény iskolanővérek kezdtek el a reáliskolai és szakiskolai oktatást, a gyermeknapköziket, a mai óvodák elődeit, az esti iskolákat munkásnők számára. 1989 után ismét lehetőség nyílt az apostoli munkaterület bővítésére. A budapesti Patrona Hungariae intézetben gyakorló általános iskola és gimnázium, zene- és szakiskola, valamint diákotthon működik. A debreceni Svetits Intézetben a gimnázium és diákotthon mellett óvoda, általános iskola és egyetemi kollégium létesült. Régi szegedi anyaházukban óvoda, általános iskola,

gimnázium, alapfokú művészetoktatási intézmény, kis létszámú, sérült gyermekeket befogadó osztály és diákotthon működik. Makón általános iskolát, gimnáziumot és diákotthont vezetnek a nővérek.

- **Jézus Szíve Társasága:** a Jézus Szíve (Népleányai) Társaságát Bíró Ferenc jezsuita alapította Budapesten 1921-ben az egyház és a magyar nép szolgálatára. A közösség hivatása: lelki gyakorlatok szervezése és adása, sajtóapostolság, szociális-karitatív tevékenység. Részt vesznek az egyház és a társadalom életében, a keresztény értékek terjesztésében. Jelenleg is működtetnek könyvkiadót, zárandokházat, lelkeségi központot, idősek otthonát, egyetemi szakkollégiumot.

Források:

- Szerzetesség kislexikona, Athenaeum 2000 Kiadó, Budapest, 1999
- Szerzetesség kislexikona. Athenaeum 2000 Kiadó, Budapest, 1999; www.salvator.hu, 2015. 08.26.
- <https://hu.wikipedia.org/>, 2015.08.12.
- <http://tortenelemcikkek.hu/>, 2015.08.12.
- Balanyi György: A szerzetesség története. Szent István Társulat, Budapest, 1923
- Topor István: Szerzetesek és szerzetesrendek Magyarországon (www.korok.webdone.hu/, 2015. 07.13.)
- Szögi László: Az egyházi szervezet kialakulása és megszilárdulása Magyarországon (www.diaksag.ttre.hu/, 2015.07. 13.)
- Harmat Árpád: Az első és legjelentősebb szerzetesrendek kialakulása és története (<http://tortenelemklub.com/>, 2015.07.27.)
- <http://archivum.asztrik.hu/>, 2015.07.21.
- Tomka Miklós—évay Edit: Papok, férfi szerzetesek, apácák (elektronikus verzió, 2006.)
- Gergely Jenő: A katolikus egyház története Magyarországon, 1919–1945. Pannonica Kiadó, Budapest, 1992
- www.szerzetes.hu, 2015. 07.08.
- [www.tankonyvtar.hu/Török József katolikus egyház és liturgia Magyarországon](http://www.tankonyvtar.hu/Török_József_katolikus_egyhaz_es_liturgia_Magyarorszagon)
- Szerzetes-elöljárók Irodája
- <http://www.szaleziak.hu/vidamsagban-unnepeltek-mazzarello-mariat>, 2015.07.08.
- <http://www.jezsuita.hu/taxonomy/term/4>, 2015.08.12.
- A szerzetesi hivatások gondozása (Sapientia füzetek 23.) Vigilia Kiadó, Budapest, 2013
- <http://www.szerzetes.hu/h%C3%ADr/ferenc-p%C3%A1pa-levele-megszentelt-%C3%A9let-%C3%A9v%C3%A9re>, 2015.07.08.
- ANNUARIUM STATISTICUM ECCLESIAE: Published for 2000 L'Osservatore Romano
- <http://cara.georgetown.edu/>, 2015.08.12.
- CATHOLIC CHURCH STATISTICS. Agenzia FIDES – 19 October 2014
- Szebeni András–Lukács László: Boldogok, akik házadban laknak., Corvina Kiadó, Budapest, 1988
- Magyar Katolikus Almanach II. – A magyar katolikus egyház élete, 1945–1985. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1988.
- <http://tellmaps.com/#!/tellmap/-1668147588>, 2015.07.08.
- <http://www.metropol.hu/cikk/978582-itt-a-vilag-vallasi-terkepe>, 2015.07.08.
- <http://www.domonkosok.hu/>, 2015.07.08.
- <http://www.ferencesek.hu/>, 2015.07.08.
- <http://www.szaleziak.hu/>, 2015.07.08.
- <http://www.palosrend.hu/>, 2015.07.08.
- Puskely Mária: Keresztény szerzetesség. Történelmi kalauz, I–II. Bencés Kiadó, Budapest, 1995
- <http://szocialistestverek.hu/>, 2015.08.13.
- <http://uj.katolikus.hu/adattar>, 2015.08.13.
- <http://www.donbosconoverek.hu/>, 2015.07.14.

További információk, adatok (linkek):

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789